

RESULTATEN PARTICIPATIEAVOND BEHEERVISIE NIJMEEGSE STADSBOSJES

Op 21 oktober 2021 is een participatieavond georganiseerd waarbij omwonenden en andere geïnteresseerden zijn gevraagd hun visie te geven op een drietal thema's die van belang zijn voor de beheervisie voor de Nijmeegse Stadsbosjes: 'Gebruik & Beleving', 'Biodiversiteit' en 'Leefbare Stad'. In onderstaand overzicht zijn de standpunten weergegeven van de participanten. De focus lag deze avond op het bosbeheer in brede zin en niet op het beheer van individuele stadsbosjes.

De gegeven standpunten zijn zo veel mogelijk ongekleurd weergegeven en vertegenwoordigen niet per definitie het standpunt van de gemeente Nijmegen. Door verschillen in mening en inzicht onder de participanten kunnen meerdere, som stegenstrijdige standpunten over hetzelfde onderwerp in het overzicht zijn opgenomen.

In de beheervisie voor de Nijmeegse Stadsbosjes is de inbreng van participanten steeds betrokken in de overwegingen die ten grondslag lagen aan de beheerdoelen. In de rechter kolom van het overzicht is steeds toegelicht in hoeverre en hoe het betreffende standpunt in de beheervisie is verwerkt.

SAMENVATTING THEMA GEBRUIK & BELEVING

STANDPUNTEN PARTICIPANTEN	OPNAME IN BEHEERVISIE
IS GEBRUIK & BELEVING HET BELANGRIJKSTE THEMA VOOR STADSBOSJES?	
Over de vraag of 'Gebruik & Beleving' het allerbelangrijkste thema is zijn de meningen verdeeld. Men vindt dit belangrijk omdat bos niet alleen is om naar te kijken. De beleving is waarom mensen naar het bos gaan; een andere, groene omgeving en een belangrijke ontmoetingsplek, net als een dorpsplein. Ook geeft men aan dat bosgebruik een belangrijke rol speelt in de instandhouding ervan.	De gemeente onderkent het belang van gebruik & beleving. Dit is dan ook als één van de twee belangrijkste speerpunten van de beheervisie opgenomen.
VOOR WELKE GEBRUIKERSGROEPEN ZIJN DE BOSJES BEDOELD?	
Bos is bedoeld voor iedereen, behalve wanneer sprake is van ongeoorloofd gebruik en verstoring	De beheervisie is hiervoor niet het beste instrument, meer dit is wel een belangrijk thema en is daarom als beheerdoel overgenomen.
Bos is ook belangrijk voor passanten.	Dit wordt onderkend. In het plan is daarom aandacht besteed aan de beeldkwaliteit van de bosranden gezien vanaf omringende wegen en paden.
Gebruik van de bosjes moet worden gereguleerd zodat ze niet worden overvraagd. Eventueel moet gebruik worden gekoppeld aan de grootte van het bos (aantal bezoekers per m ²).	De bossen zijn in beginsel bedoeld voor iedereen, maar intensief bosgebruik mag niet leiden tot overmatige verstoring. Reguleren van het aantal bezoekers is moeilijk uitvoerbaar en past niet in het gemeentelijk beleid. Wel kan in dit kader worden gekeken naar de inrichting en de intensiteit van het padennetwerk.
Bepaald moet worden wat verstaan wordt onder "normaal gebruik".	De beheervisie geeft hiervoor richtlijnen. Wat wel en niet mag wordt uiteindelijk in de gemeentelijke APV geregeld.
Bij het bepalen van gebruiksmogelijkheden moet het bos worden getoetst op aanwezige waarden.	Gemeentebreed onderzoek naar ecologische kwaliteiten van groen is uitgevoerd in het kader van rapport Natuurparels in de gemeente Nijmegen (2020). Dit wordt betrokken bij de beheerparagrafen per stadsbosje.
Gebruik van het bos mag niet ten koste gaan van de natuur.	Gebruik & beleving en biodiversiteit zijn belangrijke thema's. In de visie is een zo goed mogelijke balans gezocht tussen beide aspecten. Vanwege soms tegengestelde belangen zijn compromissen soms echter onvermijdelijk

Gebruik van bos mag niet leiden tot vervuiling van het bos (door lawaai, afval enz).	De beheervisie geeft daarvoor richtlijnen. Wat wel en niet mag wordt uiteindelijk in de gemeentelijke APV geregeld.
Gebruiksvormen als huttenbouwen en klimmen in bomen zijn volgens de meeste aanwezigen prima.	Kinderen moeten op hun eigen manier tijd in het groen kunnen doorbrengen. De beheervisie geeft aan dat de juiste balans moet worden gevonden tussen deze vorm van bosgebruik en eventuele verstoring van het bos. Deze balans wordt per bosgebiedje apart bepaald.
Aandacht voor het hondenbeleid is belangrijk: een aanlijnplicht en opruimen van hondenpoep.	Dit is op deze manier in de beheervisie opgenomen.
Activiteiten voor de buurt kunnen in het bos plaatsvinden.	In de regels over gebruik van het bos maken we geen onderscheid tussen omwonenden en andere bezoekers. Over het organiseren van activiteiten zijn richtlijnen in de beheervisie opgenomen.
Wandelaars zijn alleen welkom op de paden.	In de beheervisie is opgenomen dat betreding van bosjes is toegestaan op daarvoor bedoelde paden (dus exclusief olifantenpaadjes). Per bosje kan worden bepaald hoe wordt omgegaan met bijvoorbeeld spelende kinderen buiten de paden.
Spelende kinderen zijn welkom, ook buiten de paden voor het bouwen van hutten e.d., ook bij kinderfeestjes in het bos.	Die bovenstaand item.
Fietsers zijn niet welkom (behalve als er fietspaden zijn).	Dit is op deze manier in de beheervisie opgenomen.
Barbecueën in het bos kan niet.	Dit is op deze manier in de beheervisie opgenomen.
Hangjeugd is niet een groot probleem.	In de regels over gebruik van het bos maken we geen onderscheid tussen (hang)jeugd en andere bezoekers. Jeugd is van harte welkom in het bos, mits de regels worden nageleefd die voor een ieder van toepassing zijn.
Het is wenselijk een stiltegebied te koppelen aan de bosjes.	Vanwege de bescheiden oppervlakte van de stadsbosjes wordt geen zonering aangebracht en geen terreindelen afgesloten voor bezoekers. Wel kan per bosje worden overwogen het padennetwerk kleinschalig aan te passen om de meest kwetsbare delen van het bos te ontzien.
Overwogen kan worden om delen van het bos af te schermen van mensen.	Zie bovenstaand item.
Er is sprake van conflicterende belangen tussen spelende kinderen en honden die uitgelaten worden.	Voor honden geldt een aanlijn- en opruimplicht. Dat
HOEVEEL EN WAT VOOR PADEN WILLEN WE IN DE BOSJES?	
We willen zo min mogelijk paden.	In principe wordt het bestaande padennetwerk in stand gehouden en zijn olifantenpaadjes niet wenselijk. Uit gebruik nemen of toevoegen van paden kan voor individuele bosgebiedjes door de gemeente in overweging worden genomen als daarvoor goede redenen zijn.
Gebruik bestaande paden, alleen historische paden.	Zie bovenstaand item.
Paden zijn bij voorkeur onverhard.	Zie onderstaand item.
Ook minder validen moeten van het bos gebruik kunnen maken. Daarvoor moeten 1 of 2 paden in het bos goed onderhouden blijven.	Het is wenselijk paden zo min mogelijk te verharderen, maar i.v.m. toegankelijkheid voor mindervaliden wordt per bosje bepaald of gedeeltelijk verharderen van paden wenselijk is. Deze suggestie is in de beheervisie overgenomen.
Voorgesteld wordt het bosgebruik te zoneren voor spelen, wandelen en vogels kijken.	Vanwege de bescheiden oppervlakte van de stadsbosjes wordt geen zonering aangebracht en geen terreindelen afgesloten voor bezoekers. Wel kan per bosje worden overwogen het padennetwerk kleinschalig aan te passen om de meest kwetsbare delen van het bos te ontzien.

WELKE VOORZIENINGEN ZIJN NODIG EN WELKE NIET?	
Er is geen behoefte aan een speciale inrichting.	Basisvoorzieningen zoals paden, toegangsborden, eventuele hekwerken bij toegangspunten zijn belangrijk om het bos voor een breed publiek toegankelijk te maken en ongewenst gebruik te reguleren.
Meubilair hoeft niet.	Zitbankjes zijn voor veel bosbezoekers belangrijk. Daarom is voorzien in enkele bankjes in het bos. Aantal, locatie en vormgeving wordt goed afgestemd op de behoefte en de overige waarden van het bos. Vuilnisbakken en bebording worden vooral aan de buitenzijde van het bos geplaatst.
Verlichting in het bos is ongewenst.	De gemeente sluit zich daarbij aan. Dit is als beheerdoel in het plan opgenomen.
Meubilair kan worden gemaakt van materialen die in het bos zelf voor handen zijn (dode bomen).	Meubilair moet onderhoudsarm en, vandalismebestendig zijn. Wanneer daaraan kan worden voldaan met materiaal uit het bos zelf, dan past dat in de duurzaamheidsgedachte van de gemeente. Dergelijke ideeën kunnen in samenspraak met de gemeente worden vormgegeven.
Vuilnisbakken en hondenaafvalbakken kunnen in de rand van het bos.	Met uitzondering van zitbankjes is in het plan opgenomen dat voorzieningen zo veel mogelijk aan de buitenzijde van het bos worden geplaatst.
Wellicht zijn voorzieningen mogelijk om water op een natuurlijke manier in het bos te brengen.	Dit valt buiten de reikwijdte van deze bosbeheervisie, maar kan mogelijk worden verkend in projecten waarbij hemelwaterafvoer van het rioolstelsel wordt afgekoppeld.
HOE MOET OVERMATIG/ONGEWENST GEBRUIK WORDEN TEGENGEGAAN?	
Eigenaarschap in de buurt zorgt voor betrokkenheid en verantwoordelijk gebruik.	De gemeente blijft eigenaar, maar participatie door buurtbewoners in beheer en onderhoud is en blijft mogelijk.
De dialoog aangaan met bezoekers helpt bij het tegengaan van ongewenst gebruik.	Dit onderkennen we. Dit is echter niet altijd mogelijk. Ongewenst gebruik kan daarom het beste altijd bij handhaving worden gemeld.
De spelregels van het bos moeten duidelijk zijn.	De beheervisie voorziet in het plaatsen van informatieborden met gerichte content om de betrokkenheid en kennis van bezoekers te vergroten. Gebruiksregels van het bos kunnen hierop ook worden aangegeven.
IS CULTUURHISTORIE BELANGRIJK VOOR GEBRUIK&BELEVING?	
Cultuurhistorie is niet leidend, niet belangrijker dan het natuurbelang. Klimaat is de belangrijkste functie.	Cultuurhistorie is in de beheervisie opgenomen als integraal onderdeel van gebruik en beleving. In de paragrafen per stadsbosje wordt ader ingevuld hoe dit voor een specifiek bosje uitpakt.
Klimaat is de belangrijkste functie.	In de beheervisie is de rol van stadsbosjes in de leefbaarheidsthema's van de stad toegelicht. Er is bepaald dat de bosjes wél een bijdrage kunnen leveren aan de leefbaarheid van de stad, maar dat de capaciteit ervan beperkt is als het gaat de bijdrage aan het oplossen van de klimaat problematiek. Dat dient op grotere schaal aangepakt te worden.
Zichtlijnen en lanen (en vergelijkbare elementen) zijn belangrijk, mits goed afgewogen tegen natuurwaarden en natuurwaarden eventueel worden gecompenseerd.	Cultuurhistorie is in de beheervisie opgenomen als integraal onderdeel van gebruik en beleving. In de paragrafen per stadsbosje wordt ader ingevuld hoe dit voor een specifiek bosje uitpakt.
Cultuurhistorische natuur is belangrijk.	Cultuurhistorie is in de beheervisie opgenomen als integraal onderdeel van gebruik en beleving. In de paragrafen per stadsbosje wordt ader ingevuld hoe dit voor een specifiek bosje uitpakt.

Het is belangrijk het verhaal over de (ontstaans)geschiedenis van het bos te vertellen.	De beheervisie voorziet in het plaatsen van informatieborden waarop bijvoorbeeld de ontstaansgeschiedenis kan worden toegelicht
Geschiedenis mag duidelijker zichtbaar zijn.	De beheervisie voorziet in het plaatsen van informatieborden waarop bijvoorbeeld de geschiedenis kan worden toegelicht. Ook is het versterken van de identiteit van het bos een belangrijk thema. Als de historie ervan een identiteitsdrager is, krijgt dat in het beheer extra aandacht.
Zichtbare geschiedenis van een bosje draagt bij aan betrokkenheid van bezoekers.	Zie bovenstaand item.
HOE MOET HET BEHEERBUDGET GEBRUIKT WORDEN; SLECHTE BOMEN DIRECT VERWIJDEREN OF ZO LANG MOGELIJK BEHOUDEN?	
Bij het besteden van het beheerbudget staat veiligheid voorop.	Veiligheid is opgenomen als randvoorwaarde. Het nastreven van de andere beheerdoelen vindt altijd plaats binnen de kaders van die voorwaarde
Bij het verdelen van beschikbare middelen moet een goede afweging worden gemaakt tussen biodiversiteit en groen.	In de wijze waarop de verschillende beheerthema's in de visie worden aangevlogen kunnen biodiversiteit en groen niet los van elkaar worden beschouwd.
Bomen met een goede kans van leven behouden, bij slecht toekomstperspectief vervangen.	Doel als in de visie aangegeven is bomen hun natuurlijke levenscyclus zo veel mogelijk te laten doorlopen. Wanneer veiligheid in het geding is of in bepaalde gevallen in het kader van een noodzakelijke dunning, worden bomen verwijderd. Snoeien en andere maatregelen aan bosbomen wordt in beginsel niet gedaan.
MOETEN BEWONERS DE KANS KRIJGEN ZELF TE BEHEREN OF IS DAT EEN TAAK VOOR PROFESSIONALS?	
De buurt moet betrokken worden bij het onderhoud van het bos.	Als groot onderhoud plaatsvindt dan wordt dit gecommuniceerd. Dit wordt in het beheerplan opgenomen en sluit aan bij de wensen van de stad.
Beheren van het bos wordt het liefst zelf gedaan (door bewoners) als dat kan.	Als bewoners dit willen kan dat middels een participatie-overeenkomst. Dit betreft klein onderhoud. Grote onderhoudswerkzaamheden worden door gemeente uitgevoerd.
Voor onderhoud is een visie nodig, dus de professional is leidend in wat er moet gebeuren.	De bosbeheervisie zet de lijn uit, zowel voor de gemeente zelf als voor in te zetten aannemers en onderhoud door vrijwilligers.
Er wordt vanuit de buurt zorg besteed aan het bos, bijvoorbeeld bij het ruimen van vuil.	Dat is mogelijk, daar kunnen met de gemeente afspraken over worden gemaakt.
Het is belangrijk de mensen in de omgeving te betrekken bij de belangrijkheid van de natuur/het bos.	Dit is van toepassing op alle natuur in en om de stad.
EDUCATIE	
Met het oog op educatie moeten burgers (jongeren!) bij het beheer worden betrokken.	Gemeente staat open voor verzoeken van scholen of verenigingen om hier op in te gaan. IVN of de Bastei kunnen hier wellicht iets in betekenen.
Voor educatie is het belangrijk dat de jeugd kan ervaren en jongeren zelf kunnen bijdragen aan beheer.	In sommige bosjes worden al werk(mid)dagen georganiseerd. Als daar in andere bosjes draagvlak voor is dan is dat mogelijk.
Educatie verandert de vorm van beleving.	Educatie is als onderwerp in de beheervisie opgenomen.
Het leren van werkmiddagen in het bos is belangrijk (draagt bij aan het behoud ervan).	Zie eerder besproken punt.
Educatie is belangrijk (draagt bij aan het behoud van het bos).	Educatie is als onderwerp in de beheervisie opgenomen.

Natuurlessen horen bij het gebruik van bos, eventueel met docent.	Voorstel is een jaarlijkse rondgang door het bos met beheerder/boswachter en werkgroep waarbij ruimte is voor vraag en antwoord van beide zijden.
Het is wenselijk per bosje een informatiebord te plaatsen met algemene informatie over stadbosjes en bijvoorbeeld een deel specifiek voor de bosjes waar werkgroepen informatie kunnen delen, eventueel wisselend in de tijd.	Deze suggestie is in de beheervisie overgenomen
Een (bijvoorbeeld jaarlijks) rondje met de boswachter of beheerder is gewenst, dit draagt bij aan de betrokkenheid en vervult een educatieve rol.	In de beheervisie is aangegeven dat dit op verzoek mogelijk is. Het kost veel tijd om alle bosjes te bezoeken dus is het belangrijk te onderzoeken welke frequentie dit moet hebben en of daar bij alle bosjes behoefte aan is.
OVERIGE OPMERKINGEN GEBRUIK & BELEVING	
Er is behoefte aan meer bloemen in het bos.	Zowel in het kader van gebruik en beleving als van biodiversiteit is aandacht voor een aandeel bloeiende en vruchtdragende bomen en struiken. Bossen zijn echter geen tuin, dus de focus ligt op van nature voorkomende inheemse soorten, ook in de kruidlaag.
Biodiversiteit is belangrijk voor de beleving van het bos.	In de beheervisie wordt de verwevenheid van biodiversiteit en beleving nadrukkelijk genoemd. Wilde planten en dieren zijn belangrijk in de bosbeleving.
Biodiverser bos zorgt voor een mooiere beleving.	Zie bovengenoemd item.
Er is ruimte voor omgevallen bomen.	De aanwezigheid van dood hout in het bos, in verschillende verschijningsvormen is als belangrijk doel opgenomen in de beheervisie.
De mogelijkheid om bij het betreden van bos te ervaren dat je in een heel andere omgeving bent is waardevol.	Dit wordt in de beheervisie erkend. Aangegeven is dat om die reden onder meer de bosranden ten minste deels gesloten moeten blijven zodat de stedelijke invloeden minder zichtbaar zijn als men zich in het bos bevindt.
Inheemse vegetatie is belangrijk	De beheervisie onderschrijft dit. Uitgangspunt is ten minste 80% van de boom en struiklaag inheems.
Veiligheid langs de paden is belangrijk.	Veiligheid is opgenomen als randvoorwaarde. Het nastreven van de andere beheerdoelen vindt altijd plaats binnen de kaders van die voorwaarde
Bij de beleving is een echt bosgevoel belangrijk: besloten met bomen.	Dit wordt in de beheervisie erkend. Aangegeven is dat om die reden onder meer de bosranden ten minste deels gesloten moeten blijven zodat de stedelijke invloeden minder zichtbaar zijn als men zich in het bos bevindt.
Uitbreiding van bosjes ivm recreatiedruk is wenselijk.	Deze ambitie valt buiten de reikwijdte van de Beheervisie Nijmeegse Stadsbosjes.
De handhaving in het bos moet beter.	Problemen kan men melden bij de meld en herstel en zal dan via handhaving opgepakt worden.
In delen van het jaar is sprake van vuurwerkoverlast in het bos.	Zie bovengenoemd punt.
Er bivakkeren soms zwervers in het bos, deze laten afval achter en zorgen bij sommige mensen een gevoel van onveiligheid.	Zie bovengenoemd punt.
Het is wenselijk meer eetbaar groen in het bos op te nemen zoals hazelaars, notenbomen, tamme kastanjes e.d.	In de beheervisie is dit als beheerdoel opgenomen, onder voorwaarde dat dit past binnen de andere doelen over gebruik en beleving en biodiversiteit.

SAMENVATTING THEMA BIODIVERSITEIT

STANDPUNTEN PARTICIPANTEN	OPNAME IN BEHEERVISIE
IS BIODIVERSITEIT HET BELANGRIJKSTE THEMA VOOR STADSBOSJES?	
Aanwezigen zijn het er over eens dat biodiversiteit belangrijk is. Een deel van hen stelt dat biodiversiteit helemaal, gedeeltelijk of soms belangrijker is dan Gebruik & Beleving. Anderen stellen juist dat dit niet het geval is en de nadruk moet liggen op het gebruik en beleving van het bos. Het antwoord wordt door aanwezigen genuanceerd door te stellen dat deze ingewikkelde afweging per bosje moet worden gemaakt en vertaald moet worden in gerichte maatregelen. Ook wordt aangegeven dat het belang van biodiversiteit mede afhangt van de grootte van het bosje en de hoeveelheid groen in de betreffende buurt (bij weinig groen: Gebruik & Beleving belangrijker, bij veel groen: meer ruimte voor nadruk op biodiversiteit).	De gemeente onderkent het belang van behoud en versterking van biodiversiteit en de rol die de stadsbosjes daarin vervullen. Biodiversiteit is naast Gebruik en Beleving dan ook één van de twee belangrijkste speerpunten in de beheervisie.
WILLEN WE SPONTANE OF GESTURDE ONTWIKKELING? NIET INGRIJPEN OF IS STURING IN DE STAD ALTIJD NOODZAKELIJK?	
Spontane ontwikkeling leidt niet altijd tot het gewenste resultaat. Sturen in de bosontwikkeling is daarom wenselijk, indien nodig.	In de beheervisie is deze opmerking overgenomen, zie ook onderstaand item.
Biodiversiteit is niet hetzelfde als natuurlijkheid. In het belang van biodiversiteit mag in het bos worden ingegrepen, ook als dat tegen de natuurlijke processen in het bos in gaat.	In de beheervisie is beschreven dat waar mogelijk gebruik wordt gemaakt van natuurlijke processen, maar aanvullend dat, indien dat voor de biodiversiteit nodig is, maatregelen worden uitgevoerd die daarvan afwijken.
De zeldzame natuur moet zo onopvallend mogelijk worden beschermd, dus bijvoorbeeld geen afzetting met prikkeldraad want dat trekt juist fotografen en natuurmensen aan.	Rasters en andere afzettingen worden in het bos in principe niet toegepast.
Er kan het best onderscheid gemaakt worden tussen natuurbosjes en cultuurbosjes.	In de stedelijke omgeving kunnen we eigenlijk alleen spreken van cultuurbosjes. De ontstaansgeschiedenis, de maat en schaal, de inrichting en de externe invloeden zijn van dien aard dat natuur en gebruik in de stadsbosjes door de beheerder in balans gehouden moeten worden.
IS DE IDEALE BOSSTRUCTUUR BELANGRIJKER DAN SCHOONHEID, MAG DAT DOOR BEHEER WORDEN GECREËERD, BIJVOORBEELD DOOR HET MAKEN VAN GATEN IN HET KRONENDAK?	
Met een achterliggend plan mogen open plekken worden gemaakt, mits noodzakelijk.	Of ruimte is voor open plekken wordt in de vervolgfase van de planvorming per stadsbosjes beoordeeld.
Voor biodiversiteit is hoge én lage beplanting belangrijk.	Dit is vertaald naar het beheerdoel dat zowel de boomlaag, als de struiklaag en kruidlaag goed ontwikkeld moeten zijn én daarin voldoende structuurvariatie aanwezig is.
Er moet gestreefd worden naar een natuurlijke gelaagdheid in het bos.	Zie bovenstaand item.
MAG EEN ZEER DICHT STRUIKLAAG MET VEEL RUIMTE VOOR STRUWEELVOGELS AANWEZIG ZIJN, OOK ALS DAT SOCIAAL ONVEILIG VOELT?	
Groen moet niet worden aangepast aan sociale veiligheid.	In de meeste gevallen zijn er andere oplossingen en is aanpassen van het groen niet nodig. In sommige situaties zal het niet anders kunnen en gaat sociale veiligheid voor het groen. Dit zal dan voornamelijk in of buiten de bosrand zijn.
Er kan beter rekening worden gehouden met de gewenste plantafstanden.	Planten is maatwerk., in de maatregelen (volgende fase planvorming) wordt dit nader uitgewerkt.
Omgang met de struiklaag is maatwerk.	Dit is correct. Echter in de beheervisie is aangegeven dat natuurlijke processen hierin leidend zijn. Ingrijpen in de struiklaag kan, mits het geen tuinieren wordt.

MOETEN STAANDE DODE BOMEN WORDEN OPGERUIMD OF MOGEN ZE NATUURLIJK INSTORTEN? HOE GAAN WE OM MET OUDE ECOLOGISCH WARDEVOLLE BOMEN ALS ZE ONVEILIG WORDEN? EN HOE MET LIGGEND DOOD HOUT?

De verhouding tussen dode en levende bomen moet passend zijn.	Dode bomen nemen weinig ruimte in het bos in. Hun kroonruimte wordt snel door levende bomen ingevuld. De beheervisie stelt dat dood hout van toegevoegde waarde is, maar dat in geval van overmaat wordt afgevoerd.
Bij dode bomen is veiligheid het belangrijkste. Waar mogelijk mogen ze blijven staan, maar gevaarlijke bomen moeten worden verwijderd, het hout moet in het bos blijven liggen.	Dit is overgenomen in de beheervisie. Dood hout blijft bij voorkeur liggen, maar wordt gedeeltelijk afgevoerd als het de beeldkwaliteit of de gewenste struik- en kruidlaag onevenredig belemmert.
Liggend en eventueel staand dood hout is gewenst. Zo mogelijk moeten dode bomen worden getopt waarbij een stamstuk blijft staan in het belang van biodiversiteit.	De doelen in de beheervisie komen hiermee overeen. Ten aanzien van staand dood hout moet de veiligheid van bezoekers en passanten wel gegarandeerd kunnen worden.
Dood hout zo veel mogelijk laten liggen voor de beestjes, bij te veel voor de locatie moet het soms worden geruimd.	De beheerdoelen als beschreven in de beheervisie komen hiermee overeen.

WILLEN WE EXOTEN IN HET BOS OF JUIST NIET? IS KAPPEN VAN EXOTEN TER VERHOOGING VAN DE BIODIVERSITEIT NODIG?

Voor biodiversiteit zijn inheemse soorten nu het belangrijkste. We weten niet hoe dat in de toekomst is.	In de beheervisie is aangegeven dat minimaal 80% inheems het doel is. De overige ruimte biedt kans voor 'klimaatsoorten', maar ook voor soorten die vanwege hun belevingswaarde van toegevoegde waarde zijn.
Let op voor soorten als esdoorn en hulst (woekerend gedrag).	In de maatregelen zal een item worden opgenomen over het reguleren van de boomsoortensamenstelling. Hoe dit wordt toegepast wordt per stadsbosjes nader uitgewerkt
Er is wel ruimte voor soorten als walnoot en tamme kastanje.	In de beheervisie is aangegeven dat minimaal 80% inheems het doel is. De overige ruimte biedt kans voor 'klimaatsoorten', maar ook voor soorten die vanwege hun belevingswaarde van toegevoegde waarde zijn, hieronder vallen ook zogenoemde 'eetbare soorten'.
De boomsoortensamenstelling moet worden afgestemd op de bodemsoort.	Dit is als belangrijk doel opgenomen in de beheervisie. Het is immers de beste garantie voor duurzame instandhouding als bomen passen bij de groeiplaats waarop ze staan.
De voorkeur gaat uit naar soortenrijke bosjes met inheemse soorten.	In de beheervisie is aangegeven dat minimaal 80% inheems het doel is, daarnaast dat overal sprake is van gemengd bos, waarin dus meerdere soorten voorkomen.
Het is belangrijk veel verschillende soorten bomen te planten, dat geeft ook de minste kans op ziekten.	In de beheervisie is aangegeven dat minimaal 80% inheems het doel is, daarnaast dat overal sprake is van gemengd bos, waarin dus meerdere soorten voorkomen. Hierbij worden echter alleen soorten gebruikt die passen op de betreffende groeiplaats. Hoeveel soorten dat zijn verschilt uiteindelijk per bosje.
Invasieve exoten moeten worden (en worden) bestreden.	Invasieve exoten worden in de stadsbosjes bestreden indien mogelijk.
De aandacht moet uitgaan naar inheemse soorten, dat is belangrijker dan voorsorteren op zuidelijke soorten.	In de beheervisie is aangegeven dat minimaal 80% inheems het doel is. De overige ruimte biedt kans voor 'klimaatsoorten', maar ook voor soorten die vanwege hun belevingswaarde van toegevoegde waarde zijn.

MOETEN DE BOSJES ALTIJD OPEN ZIJN? MOGEN ZE IN HET BROEDSEIZOEN WORDEN AFGESLOTEN OF TUSSEN ZONONDERGANG EN -OPKOMST?

Informeer bewoners over verschillende seizoenen, ook voor vogels (broedseizoen). Educatie is belangrijk.	In de beheervisie is opgenomen dat gedurende het vogelbroedseizoen een informatiebord wordt geplaatst om bezoekers te attenderen op de voor vogels gevoelige periode.
--	---

Het beleid moet passend zijn bij de bossen van Natuurmonumenten, dus dicht tussen zondondergang en -opkomst.	Het beleid van gemeente Nijmegen is dat de stadsbosjes 2uur per dag en 7 dagen per week toegankelijk zijn. De beheervisie wordt opgesteld binnen de kaders van het vastgesteld beleid.
Beperken van toegang in het kader van biodiversiteit is zeer ongewenst. Het bos is te belangrijk voor gezondheid en welbevinden van Nijmegenaren.	Beperken van de toegang is in de beheervisie niet voorzien. Wel kan per bosje worden overwogen om het padenstelsel te herzien om kwetsbare terreindelen wat te ontlasten. Ook wordt ingezet op educatie en bewustwording om het belang van biodiversiteit beter onder de aandacht te brengen.
Met als doel soorten te beschermen is het te overwegen de toegang te beperken.	Zie bovengenoemd item.
Middels openstellingborden moeten de gebruiksregels duidelijk worden gemaakt.	In de beheervisie wordt aangegeven dat elk bosje voorzien wordt van een (openstellings)bord waarop gebruiksregels zijn aangegeven.
Er is behoefte aan meer biodiversiteit en minder paden en andere infrastructuur.	Beperken van de toegang is in de beheervisie niet voorzien. Wel kan per bosje worden overwogen om het padenstelsel te herzien om kwetsbare terreindelen wat te ontlasten. Ook wordt ingezet op educatie en bewustwording om het belang van biodiversiteit beter onder de aandacht te brengen.
Als voorbeeld wordt aangegeven dat in het centrum van een bos een recreatieluwe zone kan worden gemaakt tbv biodiversiteit.	Zie bovengenoemd item.
Betreden van het bos mag alleen op de paden.	In de beheervisie is opgenomen dat betreding van bosjes is toegestaan op de daarvoor bedoelde paden (dus exclusief olifantenpaadjes). Per bosje kan worden bepaald hoe wordt omgegaan met bijvoorbeeld spelende kinderen buiten de paden.
Het bos mag tijdens het vogelbroedseizoen worden afgesloten.	Beperken van de toegang is in de beheervisie niet voorzien.
WAT IS BELANGRIJKER: BIODIVERSITEIT OF BOSBEELD? MOGEN EXOTEN OM HUN KLEUR WORDEN AANGEPLANT?	
Biodiversiteit is belangrijker. Bij het bepalen van de soortensamenstelling speelt de kleur van bomen geen rol.	De beheervisie beschrijft dat zowel biodiversiteit als Gebruik&Beleving belangrijke doelen zijn waartussen de juiste balans gezocht moet worden. Kleur en de waarneming van wilde planten en dieren spelen beide een belangrijke rol in de beleving en gaan dus hand in hand.
Er moet onderscheid gemaakt worden tussen bos en park.	Dit onderscheid is in de beheervisie gemaakt. Het beheer is in beide groentypen wezenlijk anders. De beheervisie richt zich op bosbeheer.
Natuurlijkheid moet het uitgangspunt zijn bij de hele inrichting van het bos, tot en met de vormgeving en materialisering van de bankjes aan toe (gebruik materiaal uit het bos, zoals dode bomen).	Indien mogelijk wordt dit gedaan, soms ontkom je er niet aan andere producten toe te passen zoals bij een informatiebord of afvalbak. I.h.k.v. beheerbaarheid en uniformiteit is het praktischer om uniform meubilair toe te passen.
Schoonheid van het bos is ondergeschikt aan biodiversiteit.	De beheervisie beschrijft dat biodiversiteit en Gebruik&Beleving beide belangrijke speerpunten zijn. De uitdaging in het beheer is het bewaken van de juiste balans tussen de twee. Daarbij geldt dat schoonheid slechts één aspect is van de bosbeleving. De waarneming van wilde planten en dieren (biodiversiteit) speelt ook een belangrijke rol in de beleving. Beide doelen gaan dus hand in hand.
Het is belangrijk te weten wat de huidige ecologische kwaliteit is.	Dat klopt en van een aantal bosjes weten we ook veel. IVN en bewoners kunnen ons helpen bij de inventarisatie.

WAT IS BELANGRIJK BIJ BIODIVERSITEIT?

Houdt rekening met vogels en kleine dieren, zij horen er ook bij.	Hier wordt rekening mee gehouden. De beheervisie besteedt hier aandacht aan en bij werkzaamheden wordt gewerkt volgens de bepalingen van de Wet natuurbescherming
Zorg voor nestkasten, wilde vruchten en verstoppelkenen.	In de beheervisie is als doel gesteld in het bos een grote variatie in bosstructuur en in boom- en struiksoorten te creëren. Dit biedt voor een breed pallet aan plant- en diersoorten een geschikt onderkomen. Nestkasten zijn daarop een kunstmatige, niet altijd noodzakelijke toevoeging. De beheervisie biedt hiertoe mogelijkheden, maar in afgepaste mate.
Er moet goed gelet worden op bijzondere soorten (beschermde en rode lijst).	Dit is een doelstelling die in het algemeen zeker geldt, met name voor beschermde soorten (niet per definitie gelijk aan rode lijst soorten). Daarnaast wordt in de vervolgfase per stadsbosjes kort toegelicht met welke soorten eventueel extra rekening moet worden gehouden in het beheer.
Biodiversiteit wordt verstoord door bijvoorbeeld gestort tuinafval. Opruimen daarvan en handhaven van regels is belangrijk.	Dit is als zodanig in de beheervisie opgenomen als beheerdoel.
Een hoge biodiversiteit maakt het bos minder kwetsbaar voor aantastingen van bijvoorbeeld letterzetter.	In algemene zin maakt (bio)diversiteit in de vegetatie het bos weerbaarder. Dit is dan ook in meerdere vormen in de beheerdoelen opgenomen.
Er moet een weloverwogen keuze worden gemaakt tussen gezondheid (denk ook aan eikenprocessierups), veiligheid en biodiversiteit. Het is een afweging tussen burger vs natuur.	Hier is vaak sprake van een spanningsveld waarin veiligheid, gezondheid en het behouden/vergroten van natuur en biodiversiteit niet altijd om dezelfde keuzes vragen. Deze beheervisie geeft handvatten om hier weloverwogen keuzes in te maken.
OVERIGE OPMERKINGEN BIODIVERSITEIT	
Met het oog op biodiversiteit is er behoefte aan meer bos.	Deze ambitie valt buiten de reikwijdte van de Beheervisie Nijmeegse Stadsbosjes.
Bosjes die nu nog niet tot natuurparel zijn benoemd, moeten als potentiële natuurparel worden benoemd. Ze moeten ecologisch worden beheerd en eventueel als natuurmonument worden bestempeld.	In het rapport 'Natuurparels in de gemeente Nijmegen' en de ecologische studie die daaraan ten grondslag ligt is zorgvuldig bepaald op basis van welke criteria en aan welke groengebieden de titel (potentiële) natuurparel is toegekend. Dit valt buiten de reikwijdte van de Beheervisie Nijmeegse Stadsbosjes.
Het opstellen van een beheervisie is belangrijk, maar het gaat in Nijmegen mis bij de uitvoering. Naleven van datgene wat in de visie komt te staan is het belangrijkste.	Onderwerpen als de daadwerkelijke uitvoering van maatregelen en handhaving van gebruiksregels zijn inderdaad minstens zo belangrijk als het onderliggende plan. De beheervisie is niet het juiste instrument om dat te regelen. In een apart traject zullen deze onderwerpen binnen de gemeente worden besproken.
Bosjes zijn qua biodiversiteit ook belangrijk voor het grotere geheel (rol in groenstructuur).	Dat is zeker waar. De rol van de bosjes in de stedelijke groenstructuur is in de beheervisie toegelicht en werd ook in het rapport Natuurparels in de gemeente Nijmegen al benadrukt.

SAMENVATTING THEMA LEEFBARE STAD

STANDPUNTEN PARTICIPANTEN	OPNAME IN BEHEERVISIE
IS BIODIVERSITEIT HET BELANGRIJKSTE THEMA VOOR STADSBOSJES?	
Aanwezigen zijn het erover eens dat gezocht moet worden naar de goede balans tussen beheerthema's en het thema Leefbare Stad geen grotere rol speelt dan de andere. Ook is veelal consensus over het feit dat klimaatdoelen stadsbreed opgepakt moeten worden. Stadsbosjes bieden daarin beperkte mogelijkheden: ze zijn klein en leveren bovendien nu al een flinke bijdrage aan de leefbaarheid van de stad. Instandhouding is het belangrijkste. Voor versterking van het thema Leefbare Stad zijn in de bosjes weinig mogelijkheden. Met maatwerk is soms wellicht wat te bereiken, maar de kansen zijn aanzienlijk groter door aanleg van meer groen, groendaken, open bestrating, groene parkeerplaatsen en tuinen (tegelbelasting).	We kunnen ons vinden in deze opstelling. Dit is als basis genomen voor de beheerdoelen Leefbare Stad.
MOGEN BOSJES OP BASIS VAN KLIMAATDOELEN ANDERS WORDEN INGERICHT (MEER 'BLOEMKOOLSTRUCTUUR')?	
Variatie in hoogte geeft diversiteit in zon-schaduw.	Dit klopt, met het streven naar een gezonde leeftijdsspreiding van bomen en struiken in het bos wordt aan die diversiteit gewerkt.
Liever niet actief sturen hierop. Soms is dat wel beter, mits daar een goed plan onder ligt.	Dit zal altijd maatwerk betreffen en wordt per stadsbosje zorgvuldig afgewogen. In beginsel wordt terughoudend omgegaan met het aanpassen van stadsbosjes.
Mogelijk kan worden gewerkt met een goede mix van blijvers en wijkers.	De blijver-wijker methode is een oudere, wat achterhaalde methode voor aanleg van nieuwe (landschappelijke) beplanting. De beheervisie handelt over bestaand bos, waarop deze methode niet van toepassing is. Ook draagt deze methode extra niet bij aan halen van klimaatdoelen.
Aanpassing van het bos om mogelijkheden voor waterberging/infiltratie te vergroten is niet wenselijk. De stadbosjes zijn daarvoor niet geschikt.	Wellicht kunnen in bepaalde bosjes mogelijkheden gevonden worden, maar vaak is verhoging van de milieudynamiek door inlaten van extern water niet wenselijk.
MOET DE BOOMSOORTENSAMENSTELLING WORDEN AANGEPAST OP MEER SCHADUW (DICHTER KRONEN) EN AFVANGEN VAN FIJNSTOF (RUWE BLADEREN)?	
Bij het vervangen van bomen kunnen soorten worden aangepast aan de klimaatbestendigheid en klimaatthema's.	Dit is als beheerdoel opgenomen, maar wordt wel voorzichtig aangevlogen omdat resultaten en gevolgen hiervan nog niet goed kunnen worden ingeschat.
Hierbij moet ook de biodiversiteit bestendig zijn.	Eens, dit is een belangrijk doel in de beheervisie
MOETEN NU AL BOMEN WORDEN GEKAPT OM PLAATS TE MAKEN VOOR BOMEN UIT ZUID-EUROPA?	
Het is niet wenselijk bestaande (gezonde) bomen te kappen t.b.v. het aanplanten van nieuwe soorten.	Hier sluiten we ons bij aan. (Nieuwe) boomsoorten worden geplant wanneer daarvoor ruimte ontstaat na natuurlijke uitval van bomen of verwijderen van ongewenste soorten.
Met de aanleg van nieuwe bossen kan wel met dit thema rekening worden gehouden.	Eens. Dit valt buiten de reikwijdte van deze beheervisie, maar desalniettemin een aandachtspunt.
MOET DE INRICHTING WORDEN AANGEPAST ZODAT ZOVEEL MOGELIJK MENSEN OP EEN WARME DAG IN DE BOSJES KUNNEN VERBLIJVEN?	
De inrichting moet niet worden aangepast op het doel zo veel mogelijk mensen een plek in het bos te bieden tijdens warme dagen.	De beheervisie stelt dat de balans gezocht moet worden tussen gebruiksintensiteit en andere functies. Dat geldt ook voor het bieden van verkoeling op warme dagen. Het bos wordt niet aangepast om meer mensen op te kunnen vangen. Per bosje kan wel worden bepaald of de inrichting (bijvoorbeeld locatie van bankjes) aansluit bij de behoefte aan schaduw op warme dagen (én zon op koudere dagen).
De bosjes mogen niet worden overvraagd. Dit is voor alle bosjes van belang.	Zie ook bovenstaand item.

OVERIGE OPMERKINGEN LEEFBARE STAD

Een bijdrage aan de klimaatdoelen wordt vooral ook geleverd door het aanleggen van meer bos en beter verspreid over de stad.	Aanleg van nieuw bos is een beleidsopgave en valt buiten de reikwijdte van de Beheervisie Nijmeegse Stadsbosjes, waarin het beheer van bestaand bos wordt besproken.
Het thema leefbare stad moet niet alleen gaan over klimaat. Het bos is ook belangrijk voor de leefbaarheid voor dieren, voor beleven en instandhouden van cultuurhistorie.	Gemeente Nijmegen onderschrijft dit. Het thema Leefbare Stad gaat echter specifiek over leefbaarheid voor mensen. De evenzeer belangrijk leefbaarheid voor planten en dieren komt aan de orde in het thema biodiversiteit. Cultuurhistorische waarde komt aan de orde in het thema Gebruik en Beleving.
Er is behoefte aan meer bos.	Deze ambitie valt buiten de reikwijdte van de Beheervisie Nijmeegse Stadsbosjes.
Er is behoefte aan een minimale oppervlakte bos per inwoner, zodat natuur rust biedt en rust heeft.	Dit betreft een beleidsopgave en valt buiten de reikwijdte van de Beheervisie Nijmeegse Stadsbosjes, waarin het beheer van bestaand bos wordt besproken.
Kennisoverdracht over bos en natuur aan inwoners is belangrijk zodat men het bos beter gaat waarderen en beter gaat gebruiken.	Deze opmerking is in de beheervisie, thema gebruik en beleving, verwerkt in de vorm van informatieborden en een periodieke boswandeling met bewoners en de boswachter of beheerder, waarbij ruimte is voor vraag en antwoord van beide zijden.
Voor het vervullen van de bosfuncties is goed onderhoud noodzakelijk.	Dit is correct en precies met die reden wordt de beheervisie opgesteld en per stadsbosje uitgewerkt in een beheerparagraaf.
Het is wenselijk de looptijd van de omgevingsvisie te verlengen met +/- 20 jaar.	Deze ambitie valt buiten de reikwijdte van de Beheervisie Nijmeegse Stadsbosjes, wat een nadere uitwerking is van de Omgevingsvisie. In de beheervisie zijn doelen gesteld voor de lange termijn, wat van belang is voor de continuïteit van consequent uitgevoerd beheer. Deze doelen zijn nader uitgewerkt tot beheerdoelen voor de middellange termijn en concrete maatregelen voor de kortere termijn.